

PALESTÍNA – IZRAEL:

Na návšteve v (ne)svätej zemi

POČET OBYVATEĽOV: cca 9 miliónov

ŠTÁTNE ZRIADENIE: parlamentná republika (ako sa to vezme)

MÝTUS: Židia sa považujú za vyvolený národ.

REALITA: Je to pravda.

Túto oblasť som navštívil prvýkrát v roku 2010 a druhýkrát v roku 2014. Prvá návšteva mala skôr spirituálny charakter a vďaka nej som zistil, že s tými náboženstvami to nie je úplne v poriadku, lebo každé má trochu inú predstavu o „pravde“. Počas druhej návštevy som sa teda radšej zameral na spoznávanie prírody. Väčšiu spiritualitu som napokon zažil v púšti osamote ako v chrámoch alebo na púťach.

Palestína alebo Izrael? Izrael alebo Palestína? Alebo že by oboje? Pre Arabov jednoznačne Palestína – a pre ostatných? Ako pre koho. Do politiky sa miešať nechcem, na to sú iní. Ja budem písať len o tom, čo som videl, zažil a koho som spoznal. Jedno z mojich prvých stretnutí v krajine bolo aj tým najsilnejším. Keď som bol ešte mladší ako teraz, veľmi som si nerobil starosti, kam idem a s kým budem, a tak som sa ocitol v meste Jenin – na palestínskych okupovaných územiach, kam by ste za každú cenu nemali chodiť. Aspoň tak sa dočítate na inter-

nete. Vraj sa to tam hemží teroristami. Ja som teda žiadnych nevidel. Bol som prizvaný na oslavu narodenín vojaka z hnutia Fatah – politickej strany činnej na území Palestínskej samosprávy. Ako inak, pilo sa. Áno, aj v moslimských oblastiach sa pije, iba tak potajme, a občas si na to treba dávať veľký pozor. Yusuf, môj nový priateľ, spustí:

„Vieš, život tu je neľahký, Izraelci z času na čas vyhlásia zákaz vychádzania – nikto v meste nemôže vyjsť von aj niekoľko dní.“

„Čože, to ako? Prečo? Nechápem...“ čudujem sa.

„Robia to, lebo... lebo ich to proste teší – šikanujú nás. Najväčší problém je, keď má niekto zdravotné problémy a musí ísť do nemocnice. Napríklad minule sa stalo, že žena z vedľajšieho domu začala rodiť. Zdravotníci ju za strelby presúvali do sanitky. Všetci sa plazili popri múre.“

Neverím a som doslova šokovaný. Yusufove oči zvlhnú. To, čo mi hovorí, je pravda.

Ďalší deň sa s miernou opicou vydávam k izraelskému kontrolnému stanovištu. Do Jeninu som sa dostal cez údolie palestínskym autobusom a teraz sa chcem presunúť inde. Mal som sa vrátiť, hoci aj pešo tou istou cestou, poviem si neskôr.

„Stát!“ ozve sa hlas z vysokej veže.

Nikoho nevidím, na veži sú príliš malé okná. Tak teda stojím.

„Prejdite ku kontrolnej bráne,“ pokračuje hlas. To som mohol ísť rovno k nej, hovorím si. Pri bráne už vidím človeka – mladého, asi tak dvadsaťročného, možno menej. Cez malé okienko ako na pošte mu podávam pas. Vracia mi ho, otvárajú sa dvere. Odteraz ma už sprevádza iba hlas z reproduktora.

„Prejdite do miestnosti s číslom dverí 33.“ Prejdem.

„Teraz sa presuňte do dverí číslo 52.“ Presúvam sa.

„Odložte batožinu a presuňte sa späť do dverí číslo 33.“ Presúvam sa a čakám. Stále čakám. Asi po štyridsiatich minútach som vyzvaný prejsť opäť do dverí, kde som nechal batožinu. Všetko mám rozobraté, celý obsah batožiny je nastriekaný zvláštnou tekutinou. Doteraz neviem, čo to bolo. Nahádzem všetko do batoha a už pípajú ďalšie dvere. Prechádzam do veľkej haly, kde na mňa nenávisťne zazerajú po zuby ozbrojení vojaci. Prichádza ku mne jeden – bez zbrane a s čiernymi okuliarmi na hlave. Ihneď sa pýta:

„Čo si robil v meste?“

„Pil som whisky,“ odpovedám. Veru, tá moja pravdovravnosť sa nie vždy vypláca.

„Prosím?“ Vojak je v šoku.

„Vieš, bol som pozvaný do domu jedného chalana a oslávili sme jeho narodeniny (ešteže som bol dosť múdry na to, aby som nepovedal, že to bol vojak Fatahu).

„Kde to bolo a ako sa ten človek volá?“ Meno som si vymyslel a nevedel som, kde to bolo – čo bola pravda, pretože sme k nemu prišli v noci a v Palestíne niečo ako názvy ulíc nečakajte.

„Čo ti ten chlapec dal?“

„Nič, čo by mi mal dávať?“

„Sú to Arabi – my tých psov nenávidíme.“

„Ludia sú ľudia – či sú to Arabi, Izraelci, alebo hoci aj černoši z Angoly,“ odpovedám. Vojakovi začína byť jasné, že som len nejaký potulný blázon.

„Ostaň tu a čakaj,“ zavelí. Zase čakám. Popiskujem si, opieram sa o zábradlie a začínam robiť akrobatické kúsky. Chcem ešte viac zdôrazniť svoje bláznovstvo, určite ma potom rýchlo pustia, presviedčam sa.

Vojak príde o päť minút a ešte agresívnejším tónom prednesie: „Nehýb sa a čakaj!“

Tak sa nehýbem a čakám. Čakám ďalšiu hodinu – až kým ma konečne nepustia. Cítim sa ako práve prepustený väzeň. Ako tak kráčam popri prázdnej ceste a čakám na prvé auto, na ktoré by som zamával, nedokážem vstrebať, čo sa to vlastne stalo. Toto sa deje v súčasnom svete? Áno, deje.

O štyri roky neskôr som opäť v Svätej Zemi (aj keď ja radšej používam slovné spojenie Nesvätá Zem – práve kvôli náboženským nedorozumeniam a večnému sváru, komu vlastne táto zem patrí) so svojím dobrým priateľom Peťom Minárikom. Ten už bol so mnou pred niekoľkými rokmi v Iraku a je to jeden z mála ľudí, ktorí sa dali „ukecať“ na cestovanie v takýchto špecifických destináciách. Peťo má dušu skauta a je to človek, na ktorého sa dá stopercentne spoľahnúť. Čo je milé, celkom sa na seba podobáme a nielen na cestách sa nás ľudia často pýtajú, či sme bratranci alebo dokonca bratia. Niekedy už odpovedáme, že áno, nechávame ich v tom.

Ak by niekto nevedel, kde sa nachádza.

ŠKOLA V PRÍRODE

Druhá cesta do Izraela – Palestíny je iná. V prvom rade si beriem fotoaparát a v druhom rade nie som sám, čo znamená občas sa aj prispôsobiť. Skvelý tréning. Okrem tradičnej návštevy Jeruzalema navštívime aj Hebron a Negevskú púšť, kde absolvujeme príjemnú turistiku v štyridsaťstupňových horúčavách.

Jeruzalem je mimoriadne dôležitým miestom pre veriacich rôznych náboženstiev a jediným mestom, nad ktorým sa veľmi často vznášajú mračná. Parafrazoval som si to na boží hnev, keďže po celej zemi je väčšinou slnečno. Prečo boží hnev? Pretože na tomto mieste pokoja nájdete akurát tak nesúlad medzi náboženstvami a súčasnú snahu izraelského národa dominovať nad touto oblasťou. Aj preto si vás niekedy moslimskí chlapci spleťú so židom a občas po vás hodia kameň. Mne sa, našťastie, ušiel šuter iba do nôh.

Nezabudnem, ako som si vybalil olovrant a sledoval som, ako moslimskí chlapci hádžu spřšku kamenia do židovských obydlií. Kedysi to boli totiž ich domovy a toto je ich jediný spôsob vzbury. Palestínci sú skrátka technicky znevýhodnení a izraelský národ si stojí za svojím právom neprávom vlastniť túto zem. Ale dosť o politike, aj keď o tejto oblasti je zložité hovoriť inak.

Turistika v krajine nemá chybu. Izraelčania sú šikovní a aktívni ľudia. Označkovali mnoho trás v Negevskej púšti, na Golanových výšinách a určite aj v iných oblastiach. Problémom je zohnať mapu v latinke. Všetko je totiž v hebrejčine a to nie je písmo, ktoré sa bežne učíme v školách. Situáciu sme napokon vyriešili tak, že sme zakúpili mapu v hebrejčine a dôležité miesta sme potom zvýraznili fixkou a napísali latinkou. Takto

Sparno v Negevskej púšti.

bol pohyb v teréne relatívne bezproblémový. Negev je úžas-
ný, služby pripomínajú USA, kde som nikdy nebol. Varovanie
v turistickej kancelárii:

„Na niekoľkohodinovú túru si zoberte minimálne päť litrov
vody.“ Mimovoľne sa zasmejem. Smrteľne vážny výraz slečny
ma odrádza od smiechu a ďalších „priblých“ poznámok.

Aj napriek zákazu káosť oheň v oblasti po rozložení stanu
nachádzame ohnisko. Olámeme nejaké uschnuté kriaky a za-
kladáme oheň mieru. Minimálne hodinu pozeráme do plame-
ňa a meditujeme – totálne bez slov. Krásny zážitok. Ďalší deň
vidíme, ako si 300 metrov od nás rozložila tábor skupina mla-
dých ľudí. Priniesli so sebou aj nafukovacie tanky. Je to tréning
na hrozby zo strany palestínskych osloboditeľov alebo škola
v prírode? Asi oboje.

RÝCHLY ÚNIK

V meste Náblius zažívame špecifický zážitok, na ktorom sa teraz už iba smežeme. No v danej chvíli nám do smiechu veru nebolo. Peťo si doteraz, niekoľko rokov po tomto zážitku, zo mňa robí srandu, aký záujem u chlapov vzbudzujem, avšak bol to on, na ktorého sa chlpatý Arab pritlačil a stieral mu kvapky vody z ramena. Nachádzame sa totiž v tradičnom hammáme – tureckých kúpeľoch, kde sme si prišli oddýchnuť. Nuž, v moslimskom svete je to tak, že so ženami nemôžete byť sami v jednej miestnosti, a to sa týka aj hammámu. Okrem jedného turistu – Mexičana stretávame len domácich chl páčov. Jeden sa hneď od začiatku na nás nalepí. Začína to príjemnou konverzáciou a končí rýchlym únikom, akoby v krajine vyhlásili stav ohrozenia s výzvou okamžite opustiť oblasť. Peťov zážitok sa udeje v saune, môj v sprche, kde sa ma dotýčný spýta, či mi môže umyť chrbát. Toto želanie mu nemôžem splniť a v jeho očiach vidím smútok.

Za zmienku určite stojí jedno z najväčších otvorených vojenských múzeí na svete – ide o Latrún 25 kilometrov západne od Jeruzalema, kde nájdete zhruba 160 vojenských vozidiel, prevažne tankov. Množstvo strojov pochádza z Libanonu a zo Sýrie, z krajín, s ktorými Izrael často viedol vojnu. Povedzte, videli ste už tank rozrezaný napoly?

V MENE ĽUDSKOSTI

Ďalšie zastavenie – Hebron. Miesto, kde zhruba 800 židovských osadníkov chráni cca 4000 vojakov. V meste, v ktorom žije zhruba 200 000 arabských obyvateľov, je to, ako sa hovorí, riadne husté. Prečo je to tak? V meste sa totiž nachádza hrobka Abraháma – praotca prorokov všetkých náboženstiev, kto-

Latrún – miesto rozseknutých tankov.

rého uznávajú židia, moslimovia i kresťania. Zdá sa, že židia si toto miesto cenia najviac, o čom svedčí množstvo zbraní, ktoré vojaci so sebou nosia, a ich prísny výraz tváre. Nebodaj sa boja, že by ich moslimskí bratia ukradli relikvie Abraháma a iných patriarchov z hrobky? Odpustite mi ten cynizmus – reagujem len na nezmyselnosť toho, čo sa v tejto zemi deje. Arabskí obyvatelia sú veľmi srdeční ľudia, ktorí by vám dali aj to posledné. Presvedčil som sa o tom mnohokrát na vlastnej koži, hoci ma mohli vnímať ako votrelca zo západného sveta, ktorý podporuje myšlienku sionizmu – právo na založenie a udržiavanie židovského štátu v Palestíne. Pravdou je, že drahým palestínskym priateľom vďačím za vrelé prijatie počas neskorých večerov, keď som nemal kde bývať a moja peňaženka zívava prázdnotou, iba im vďačím za mnohé pozvania na čaj či na jedlo bez nároku na akúkoľvek finančnú odmenu, či proti-službu, iba im vďačím za hĺbavé rozhovory o živote, viere, po-

V Hebrone je cítiť obrovské napätie.

citoch, ktoré nás dennodenne sprevádzajú. U obyvateľov židovského pôvodu je to o čosi komplikovanejšie, nepustia si vás k sebe tak rýchlo a ak, väčšinou dajú najavo, že už je čas odísť. To sa však netýka môjho drahého židovského priateľa Ohada. Momentálne sa venuje prednášaniam na univerzite a spolu so svojou ženou Advou prevádzkuje internetovú turistickú agentúru, ktorá sprostredkúva zájazdy do Európy. Nedávno sa im narodil syn. Ohad bol predtým v aktívnej vojenskej službe a hliadkoval na hraniciach so Sýriou v čase, keď v krajine vypukla občianska vojna. Bol jeden z tých, čo posielali zranených a nevládných ľudí naspäť do Sýrie. Títo ľudia totiž verili, že v Izraeli budú ošetrení a zachránení. Dostal rozkaz, nemohol inak. Keď mi to hovorí, tisnú sa mu slzy do očí. Chce to viac ľudí ako Ohad v tejto komplikovanej, ale nádhernej ob-

S mladými Palestínčanmi.

lasti, kam by mal aspoň raz za život zavítať každý dobrodruh. Palestína – Izrael je totiž cestovateľský raj, nielen čo sa týka pamiatok, ale i nespútanej prírody a bohatej rôznorodosti etník. Žiaľ, naďalej ostáva krajinou, kde je medzi niektorými skupinami prítomná silná nenávisť.

PETER GREGOR
MIMO TURISTICKEJ ZÓNY

Prvé slovenské vydanie

Vydalo vydavateľstvo Lindeni v Bratislave v roku 2020
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika

Číslo publikácie 2 202

Jazyková redakcia Martina Korbová

Zodpovedná redaktorka Ivana Černáková

Technická redaktorka Jana Urbanová

Návrh obálky Peter Považan

Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač TNM PRINT, s. r. o., Chlumeck nad Cidlinou

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:

www.albatrosmedia.sk

eshop@albatrosmedia.sk

tel.: 02/4445 2046

© Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2020

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ALBATROS **MEDIA**